

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

III. Vtrùm per pœnitentiam restituarur etiam gratia antiqua, quæ data
fuerat sine meritis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

SECTIO III.

*Primum per penitentiam restituatur etiam
gratia antiqua, quæ data fuerat
sine meritis?*

Diximus de gratia illa quæ ex meritis præcedentibus ante peccatum fuerat in subiecto, eam omnino reuiuiscere: restat videre de gratia illa quæ non ex meritis, sed ex opere operato habetur ante peccatum, qualis est ea, quæ habebatur ex Sacramentis; an hæc etiam postea per penitentiam restituatur? & in primis loquendo de mera possibilitate, non videtur dubium, quin Deus possit eam restituere, sed tamen de facto dubium est quid sit dicendum conformiter ad principia supra posita.

Prima sententia negat eam gratiam restitui ex toto vel ex parte. Hanc tenent aliqui etiam ex iis, qui nobiscum sentiunt in dubio præcedenti; ita P. Vasquez in præsentis, & alii in locis, quem sequitur etiam Ludovicus de Torres. 2. 2. de fide, spe, & charitate, disputat. 69. dub. 3. quia hæc gratia non debetur homini propter merita, non enim data fuit ex meritis, ut supponimus, ergo deberet restitui, si restituitur, ex liberalitate Dei; hæc autem non habetur ex Sacra Scriptura vel Patribus, ergo non est, cur sine vilo fundamento ponatur talis restitutio.

Contraria sententia est iam communior, quam docuerunt etiam aliqui ex iis, qui negabant plenam reuiuiscendam meritorum. Ita docuit M. Bañes 2. 2. questio. 24. art. 6. dub. 6. circa ultimum. Nam licet neget merita priora redire, nisi ad idem præmium gloriæ respondentis gratiæ præsentis, concedit tamen gratiam omnem priorem, quæ ex Sacramentis habita fuerat, redire ultra gratiam correspondentem præsentis dispositioni; quia hæc gratia non debet commensurari cum dispositione præsentis, cum iam fuerit data ex vi, & efficacia Sacramenti præteriti: quàm consequenter hoc ipse doceat, non facile apparet: Sed quidquid de hoc sit eandem sententiam affirmantem tenet Suarez dicta disp. 2. sect. 4. num. 57. P. Coniunct in præsentis & alij Recentiores. Quam existimo probabilior, quia est magis conformis modo loquendi Sacra Scripturæ, & Patrum quibus reuiuiscendam meritorum supra probauimus, sæpe enim generaliter videntur loqui de gratia prima sine distinctione gratiæ habite hoc vel illo modo: ita enim sonant verba illa Ioël. 2. Reddam vobis annos, quos comedit locusta, bruchus, &c. quæ verba de gratiæ recuperatione explicat Glossa sine vlla distinctione. Possunt etiam ad hunc sensum applicari verba illa Patrisfamilias recipientis filium prodigum penitentem Luc. 15. & imperantis dari ei solum primam. Stola enim nomine gratiam communiter intelligunt Interpretes; quam tamen non vtriusque vult afferri, sed primam id est, quam habebat omnino ante peccatum. Ita videtur intelligere Chrysostomus homil. de parte & duobus filiis, quæ est 4. in Lucam. tem. 2. Iubet, inquit solum illam primam proferri, vel primam gloriam, quam ex seductione diaboli nudatus amiserat. Quod si non omnis gratia redderetur, daretur stola, vel gloria, quam ex seductione Diaboli amiserat.

Ratione verò probat P. Suarez hanc sententiam ex paritate vtriusque gratiæ; nam sicut gratia prior datur ex meritis propriis, & ideo restituitur,

tim ponitur. Certum ergo esse debet, quod homo iustus per bona opera crescit statim in amicitia & gratia Dei: Certum etiam est, quod non sanctificatur formaliter per ipsamet opera virtutum, sed solum dispositiue, quatenus afferunt sanctitatem, & iustitiam formalem intrinsecam habitalem: ergo cum fiat ex tunc magis sanctus & amicus, atque amabilis Deo, debet ex tunc accipere formam, quæ eum reddat amabiliorem, & gratiorem, nempe augmentum gratiæ habituales.

41. Similiter ergo, quando per penitentiam resurgunt merita, homo ille est magis charus Deo, quàm alius iustificatus, in quo non resurgunt vlla merita; est destinatus ad maiorem gloriam, ad quam iam ex nunc habet ius, debet ergo habere totum per aliquam formam physicam intrinsecam: quia licet de possibili potuisset Deus dare alicui ius ad gloriam absque forma intrinseca per solum acceptionem extrinsecam, de facto tamen noluit Deus, quemquam habere tale ius, nisi per formam intrinsecam, per quam formaliter & propriè sanctificaretur: de quo dixi disputat. 14. de Incarnatione sect. 4. num. 66. ergo eo ipso, quod resurgat ius ad maiorem gloriam, debet surgere titulus intrinsecus, nempe maior sanctitas: quia eo ipso hic homo est magis charus Deo, quàm alius, qui nulla bona opera habuerat; ergo magis amicus, per consequens habens in se maiorem gratiam, sine qua homo non est obiectum maioris amicitiae diuinæ: alioquin esset magis sanctus, & sanctificaretur non solum dispositiue, sed formaliter per ipsa bona opera præterita.

42. Accedit alia ratio peculiaris, quam magis urgebimus sectione sequenti, quia nimirum gratia habitata ex Sacramento Ordinis, vel confirmationis, aut similibus, & peccato amissa debet restitui statim per penitentiam; ergo à fortiori gratia correspondens antiquis meritis debet statim restitui. Antecedens probatur, quia ideo dicimus, debere restitui illam gratiam, ne homo per totam vitam praeiuret fructu illius Sacramenti, quod ordinatur ad danda auxilia, ut possit homo sancte, & dignè exercere officium Sacerdotale, vel proficere fidem, aut subire onera matrimonij, &c. Cum enim non possit reiterare illud Sacramentum; si non restituitur eius gratia, frustrabitur suo effectus: debet ergo statim restitui, quia restitutio in fine vitæ nihil conducet ad eum finem. A fortiori ergo debet restitui statim gratia meritorum, ad quam videtur plus iuris habere homo, quam ad gratiam habitam per Sacramenta. Non ergo ponitur absque fundamento restitutio gratiæ statim, imò absque fundamento negatur statim fieri, si aliquando facienda est absque alia dispositione.

43. Concluditur ex dictis, merita antiqua reuiuiscere ad totum præmium essentiale, & ad gratiam antiquam, non ex parte, sed integrè, quæ tota statim restituitur; cuius probatio non est alia, quàm illæ rationes, quibus alias sententias impugnauimus. Hæc est hodie communior sententia, & eam sequuntur fere omnes nostræ Societatis Theologi tam in præsentis, quàm in materia de charitate, & in materia de merito, apud quos videri possunt alia leuiore obiectiones contrariæ prædictæ.

Prima sententia negat.

45. Contraria est communior.

Ioël. 2.

Chrysost.

46.

75

ut vidimus *sect. præcedenti*, ita gratia, de qua nunc agimus, data fuerat iam ex meritis Christi quæ potentiora sunt ad dandum ius perpetuum ad gratiam & ad obligandum Deum ad eius restitutionem: quando enim datur gratia ex opere operato per Sacramenta, tunc applicatur nobis portio aliqua meritorum Christi, & quasi per donationem fiunt nostra illa merita; ergo non minus ius manet in nobis ad illam gratiam, quam si esset data ex meritis nostris.

47. Hæc ratio ostendit bene possibilitatē; non tamen, quod de facto debuerit ita fieri, non enim quoties datur nobis aliquid ex Christi meritis, datur cum omni perfectione, & iure, quo posset ex Christi meritis dari; quia non vult Christus applicare sua merita cum tota illa perfectione, sed cum limitatione, licet ex parte valoris meritorum Christi possent perfectius applicari: poterant enim Christi merita non solum dare illam gratiam, sed etiam perseverantiam in gratia: Vtrumque; quippe ipsis debetur, si pro utroque applicentur; & tamen de facto non valent omnibus ad utrumque, non ex defectu valoris, sed ex defectu applicationis Christi, cur ergo non potuit similiter Christus applicare sua merita in Sacramento, ut daretur gratia homini, qui baptizatur, verbi gratia, & non ut restitueretur illa gratia post lapsum? Certè si illa Christi merita facta fuissent mea, ego obtinuissem infallibiliter perseverantiam, quia ad id totum habebant valorē: ergo signum est, non applicari simpliciter sed cum limitatione, scilicet, ad hoc, vel illo modo obtinendam gratiam ergo potuerunt applicari, ut daretur gratia, non solum amissibilis, sed irreparabilis, quia non magis repugnare videtur vna limitatio quam alia ex parte applicationis.

48. Aliunde itaque videtur petenda necessitas, vel congruentia huius restitutionis, scilicet ex ipsa natura gratiæ, applicando doctrinam supra traditam, nam eo ipso, quod homo, per pœnitentiam iustificatur, & accipit gratiam habitualement accipit ius ad gloriam æternam, & per consequens exigit statum expetrem omnis pœnæ, & punitiois æternæ: Si autem non restitueretur gratia tota per peccatū ablata, sequeretur hominem puniri aliqua pœna damni æternæ, quatenus perpetuo careret illa gratia in pœnam sui peccati, & per consequens gloria illi correspondente; ergo ex natura ipsa iustificationis oritur, ut eo ipso restitueretur aliquando tota gratia, cuius iacturam incurrimus propter peccatū: quod si aliquando restituenda est, non est, cur non restitueretur statim ablato peccato, cum eo ipso auferatur obex, quo impediatur: cum enim tota causa, cuius intuitu datur illa gratia, fuerit Sacramentum, v. g. continens in se merita Christi, non apparet, cur debeat amplius differri eius restitutio post ablatum peccatū, quod impediatur efficaciam Sacramenti præteritis, quia sicut in cōmuni Theologorum doctrina dicentium, aliqua Sacramenta etiam in peccato suscepta causare postea suū effectū gratiæ, quando auferitur obex peccati; gratia illa Sacramentalis non differtur, sed statim ablato obice datur, quia iam supponitur posita tota eius causa, scilicet Sacramentum: similiter in nostro casu dicendum videtur, si tota causa huius gratiæ restituendæ fuit Sacramentum olim positū non esse cur differatur restitutio illius gratiæ post ablatum peccatū, sed statim restituendam esse, sicut de gratia tota meritorum mortificatorum diximus *sect. præcedenti*.

49. Confirmare item possumus ex hoc ipso exemplo conclusionē nostram; quia ideo censent Theologi Sacramenta illa, quæ imprimunt characterem, dare

suum effectum gratiæ tempore sequenti, quando auferitur obex, quia nimirum ea Sacramenta repeti non possunt, quæcūque fuisse, qui suscepit Ordinem, v. g. in statu peccati nunquam acciperet gratiam Sacramentalem, quantumvis postea converteretur; videretur fraudari Sacramentum illud sine suo, scilicet dandi illi homini gratiam, & auxilia ad citē, & bene exsequendum suum ministerium. Imò propter eandem rationem hoc ipsum docent multi de Sacramentis matrimonij, & extremæ vnctionis, quod causent suum effectum, saltem quando auferatur obex durante statu coniugij, vel ægritudinis: alioquin cur non posset repeti extrema vnctio in eadem ægritudine, si infirmus, quando illam susceperat in peccato, cum adhuc nō habuisset aliquem effectum? De hoc tamen vide quæ diximus *disp. 9. de Sacramentis in genere sect. 6.* Hoc ego supposito possumus ad præsentem materiam explicare idem argumentum: Si enim per pœnitentiam non restituitur gratia Sacramentalis, ergo Sacerdos, v. g. qui in sua ordinatione accepit gratiam ad bene exercendum suum ministerium, & postea peccavit, nunquam quantumvis converteretur, recuperat gratiam suo muneri congruentē, quæcūque in illo videretur iam aliquo modo frustrari Sacramentum Ordinis suo fine; quod idem à fortiori de coniugato, vel infirmo dici debet, qui post Sacramentum Matrimonij, vel Vnctionis susceptum peccavit; nam quantumcumque pœniteant non proderit illis eorum Sacramentorum susceptio ad finem coniugij, vel contra tentationes morbi, vel agonis, si quidem gratia utriusque Sacramenti per se nunquam illis restituitur. Ex quo rursus fieri videtur, quod deberet ille ægrotus iterum atque iterum vngi in eodem morbo toties, quoties gratia fuerit per nouum peccatum interrupta: quæ omnia absurda sunt.

Dices, licet non restitueretur gratia habitualis Sacramentalis, adhuc Sacramenta præterita faciunt, quod Deus eorū intuitu det homini gratias actuales, & auxilia ad finem Sacramenti opportuna. Sed contra hoc est, quod ea auxilia non causantur immediate à Sacramento, sed mediante gratia habituali, quæ ideo datur in omnibus Sacramentis, ut sit quasi radix, & ius quoddam permanens in anima, ex quo suo tempore oriantur ea auxilia, & alij effectus accidentales ad finem Sacramenti consequendum, ut diximus *disp. 4. de Sacramentis in genere section. 4.* Si ergo restituitur illud ius, restituitur etiam gratia: si verò non reddit gratia, non reddit ius, & per consequens manebit iam omnino otiosum, & inutile Sacramentum. Melius ergo conceditur, reddi post pœnitentiam totam gratiam Sacramentalem præteritam ablato obice peccati, ex quo redditur optima ratio cur non possint aut debeat ea Sacramenta reiterari post peccatum.

Addunt aliqui rationem aliam desumptam ex natura, & dignitate ipsius gratiæ habitualis; quia per gratiam homo acquirit ius ad gloriam, ut hereditatem, sicut per merita acquirit ius ad eandem gloriam, ut ad coronam: ergo sicut meritis debetur corona gloriæ sub ea sola conditione, si homo decedat in gratia; sic sub eadem conditione debita videtur gloriæ hereditas homini habenti gratiam: ergo posita illa conditione mortis in gratia debet illa prior gratia consequi hereditatem debitam, & per consequens debet restitui ipsa gratia, sicut debet restitui gratia data ex meritis.

Hoc argumentum aptum quidem est ad ostendendum dignitatem, & excellentiam gratiæ habitualis quæ tanta est, ut semel collata gratia affrat ius ad

ad sui perpetuitatem, & vt nunquam sine hominis culpa auferatur; imò, vt si absque culpa ablata fuerit, restitatur. Sic enim in humanis, qui semel filius adoptiuus, vel amicus fit, alicuius, videtur iam habere ius aliquod, vt sine culpa non priuatur filiatione, vel amicitia; atque adeo, vt si absque culpa priuatus faciat, restitatur. Vnde, si natura humana semel à Verbo diuino ad hypostaticam, vnionem assumeretur, non solum acquirit ius ad perpetuitatem vnionis, & status illius, sed etiam vt si aliquando dimitteretur, restitueretur postea ad eundem statum; imò consequenter videtur acquirere ius, vt si de potentia Dei absoluta, destrueretur, & annihilaretur postea tamè reproduceretur, & reassumeretur: hoc enim totū videtur includi in perpetuitate status, ad quā affert ius vnio illa humanitati semel data. Quod idē cum proportionē de gratia habituali dicendum videtur, per quam homo adoptatur in filium, & assumitur in amicum Dei, atque adeo affert ius ad perpetuitatem, hoc est, vt sine culpa non cadat homo ab eo statu, & dignitate, & si ceciderit absque culpa restitatur.

Ceterum, quod attinet ad propositum nostrum, & restitutionem gratiæ per peccatum amissæ, non vtor illo argumento, quia vt dixi *sect. 1.* si Deus remitteret peccatum per meram condonationem extrinsecam absque infusione gratiæ, non repugnaret neque esset contra naturam, & dignitatem meritum præcedentium, quod non reuiuiscerent, nec restitueretur gratia illius correspondens: multo ergo minus esset contra exigentiam gratiæ habitualis collata per Sacramenta, quod non restitueretur postea, si homini absque gratiæ infusione per condonationem Dei remitteretur peccatum. Ratio autē sumitur *sex* supradictis: quia licet gratia semel collata exigat ex se perpetuitatem hoc est, vt sine culpa non tollatur, non tamen exigit vt conferretur, vel restitatur posita culpa hominis. Et quāuis remisso peccato, auferatur culpa; posset tamē Deus remissa culpa, non remittere pœnā, vel totam, vel partem. Posset ergo Deus, condonare culpam, non condonare pœnā, saltem quoad partem illam nō recuperandi gratiā habituale ablatam, filiationē, & amicitiam, atque adeo non esset cōtra naturam cōdonationis nec cōtra exigentiā gratiæ, quod gratia nunquam restitueretur; quia cū fuisset ablata propter culpam hominis, posset in pœnā illius culpæ nunquam restitui. Melius ergo probatur ne-

cessitas restituendi gratiam, ex exigentia gratiæ, qua peccator iustificatur, quæ gratia exigit vt non puniatur homo amplius pœna æterna ob peccatum præteritū, atque adeo quod non patiatur priuationē æternam illius gratiæ, quam propter peccatū amisit.

Ex dictis inferitur primò cū Suarez, & aliis hominem per pœnitentiam semper resurgere ad maiorem gratiam, quam prius habebat; recuperat enim totam illam, & præterea accipit illam de nouo ex vi contritionis, vel Sacramenti præsentis. Nec ex hoc sequitur, eum esse melioris conditionis quam si non peccasset: Si enim non peccasset, habuisset præmium eorū omnium operum, quæ fecit, quandiu erat in statu peccati, quæ tamen nunquam ad præmium illi proderunt beatitudinis æternæ, cum fuerint opera mortua.

Obiiciunt aliqui experientiam cōtrariam, quia pœnitens sæpe experitur in se difficultatem ad bene operandum: ergo non recuperat habitus virtutum in ea intentione, quam prius habebant. Respondetur facile, habitus infusos non dare facilitatem, sicut acquisitos, vt alibi docui, & ex multis aliis experientiis comprobauit cum Vasquez *1. 1. disp. 83. cap. 1.* quem sequitur Coninch. *in præsent. num. 17.* difficultas ergo illa oritur ex defectu exercitij bonorum operum, quæ paulatim contrariis actibus expellenda est, & auxiliis diuinæ gratiæ, quæ magis in dies inclinent, & moueant voluntatem ad obiecta, à quibus prius auertebatur.

Infero secundò, Adamo etiam restitutam fuisse gratiam habituale, quā ante peccatū habuerat. In quo immerito, & absque fundamento dubitat P. Coninch in præsent. Ratio enim supra adducta eodem modo probat de illa, sicut de nobis: quia alioquin Adamus pateretur aliquam æternā pœnā sui peccati, scilicet, carentiam illius gratiæ, & gloriæ correspondētis. Quāuis ergo nō recuperauit in hac vita iustitiam originalem: recuperauit tamen gratiam habituale, quæ licet quoad primam collationē non fuerit ex meritis Christi, fuit tamē quoad reparationem, in quo nullum est inconueniens.

Restabat, vt nunc ageremus de alio effectu pœnitentiæ in ordine ad satisfaciendum pro debito pœnæ temporalis: de hoc tamen commodius dicemus infra *disp. 24.* post explicatas alias partes Sacramenti pœnitentiæ, ne tractatum de satisfactione diuidamus, sed simul de satisfactione ex opere operantis, & ex opere operato tractemus.

54.
Homo per
Pœnitentiam
semper resur-
git ad ma-
iorem gratiā,
quā prius
habebat.

55.
Adamo resti-
tuta fuit gra-
tia habitua-
lis, quā an-
te peccatum
habuerat.

TRACTATUS DE SACRAMENTO POENITENTIAE.

DISPUTATIO XII.

De institutione, & partibus Sacramenti
Pœnitentiæ.

SECT. I. Sacramentum Pœnitentiæ ab aliis
distinctum à Christo esse institu-
tum.

SECT. II. De partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

SECT. III. Quid importetur in recto per Sacra-
mentum Pœnitentiæ?

POST QUAM egimus de virtute Pœni-
tentia, sequitur vt de Sacramento pœni-
tentia agamus: quod quidem multis no-
minibus apud Patres, & Concilia appellari solet. *Primo* vocatur: *Lauacrum lachrymarum*, & *Secundo* *purgatio*. Sic Nazian. oratione in sanctum lauacrum, & oratione in l. uniuersaria. *Secundo* vocatur *iterabi-
lis Baptismus* differt enim à primo baptismo, quia
iterabilis non est. Sic August. *lib. de Baptismo*. Tet-
tio

Varia nomi-
na Sacramē-
ti Pœnitentiæ.